

дисципліни «Економічна історія» ми можемо віднести: широке панорамне бачення історичних фактів у економічній історії; відбір фактів і подій, що відповідають критерію історичного масштабу; аналіз їх з різних методологічних позицій; знаходження внутрішнього зв'язку між історичними подіями і фактами; уміння проводити аналогію і порівняння історичних фактів із сучасними подіями.

Так, у темі «Становлення та розвиток феодальної системи господарства», яка повністю виноситься на самостійне вивчення, в процесі проведення індивідуальної роботи зі студентами викладач організовує роботу так, щоб студент самостійно сформував свої знання. Під час підготовки індивідуальних завдань (есе, компаративістських досліджень, рефератів і т. ін.) студенти з різних методологічних позицій — формаційної, цивілізаційної парадигм, неокласичних підходів — розглядають певні історичні події і факти.

Наприклад, студенти повинні простежити формування економічного незалежного класу в епоху феодалізму, яке відбувалося поступово від «кулачного права», через створення різного роду корпорацій (цехи, гільдії, союзи і т. ін.) до створення умов для вільної конкурентної діяльності економічних суб'єктів. Це дозволяє також підвести студентів до розуміння наступної теми «Мануфактурний період світової економіки та перехід до індустріального суспільства».

Отже, такий підхід доопрацювання матеріалу дає можливість студентів сформувати системне бачення історичного розвитку системи господарства, одержати знання університетського рівня.

Т. А. ГУЗІК, канд. пед. наук, зав. кафедри іноземних мов фінансово-економічного факультету КНЕУ

ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ У ЕКОНОМІЧНИХ ВУЗАХ

Уся історія педагогічної думки з часів значно давніших, ніж Стародавня Греція, від розпочатого Я. А. Коменським періоду становлення діючих нині стрижневих педагогічних конструктів і аж до кінця XX ст. — це історія розвитку двох взаємозв'язаних іпостасей теорії та практики педагогіки: виховання та навчання (дидактики). Спрямованість нашої цивілізації на розвиток інтелекту, а звідси — і широкомасштабна підтримка дидактичної іпостасі все ж таки не змогли порушити сутність ставлення до педагогіки насамперед як до науки про виховання. У розпалі вирішення глобальних дидактичних проблем виховні завдання все ще перетворюються у деякий умоглядний фон, за своєю суттю безправний і безголосий,

позбавлений дієвості.

Уважаємо, що до виховання слід повернутися обличчям і згадати, що без копіткої праці не створити надійного базису педагогіки вищої школи. Вирішення виховних завдань стає можливим тільки за умови їх **санкціонування**.

Ми повинні усвідомити цілісність педагогіки, пам'ятаючи, що педагогіка зможе стати дійсно дієвою лише тоді, коли дидактика буде працювати у «гравітаційному полі» моральних ідей.

На жаль, наразі ще не створено концепцію виховання молодих громадян України, і нам важко розраховувати на не декларативне, а на позитивно-дійове ставлення до духовно-моральних проблем. До того ж, на наш погляд, це пов'язано ще й з невіджилими карикатурними уявленнями, згідно з якими етичні питання «відводять», «відволікають», «відривають» від значно більш «реальних» практично-соціальних завдань, а саме: економічних, правових, політичних.

Ця карикатура не просто смішна. В економічному вузі вона і страшна, бо при такому стані справ вона буде підживлювати виключно економічну мотивацію за рахунок моральної. Звести моральність до економіки — означає поставити під загрозу всю культуру. На такому духовному фундаменті суспільне здоров'я та стабільність неможливі.

Сьогодні, на наш погляд, існує тенденція до сприйняття особистості як неабиякої індивідуальності плюс її соціальні ролі в їх сукупності. Інакше чому б у вузах повсюди проводилась знеособлена, позбавлена культурно-морального контексту підготовка індивідуальностей до доброго виконання своїх майбутніх ролей.

Такий стан справ не може не розглядатись як свого роду данина пріоритетам матеріального за рахунок морального, духовного. Усвідомивши це у собі, ми неодмінно повернемося до моральності. Постає стиржневе питання про співвідношення моральних обов'язків і практичної розсудливості. Адже кожен зі свого життєвого досвіду знає, що, поводячись морально, не завжди відразу здобуваєш щось матеріальне. Це вводить у свідомість суперечності між моральними обов'язками та практичною розсудливістю, бо поняття матеріальної та моральної вигоди не збігаються.

Можливо, моральна практичність тому і невловима, що входить у суперечність із сутністю нашого конкретно-предметного мислення. Не дивлячись на це, її практичність все ж таки встановлена. Але вона на відміну від предметно-матеріальної — глибинна, тому що як діє не безпосередньо, а опосередковано. Вона діє через особистість, її глибинне ядро, формуючи ті якості, які роблять цю особистість більш результативною та творчою.

Що робити, ще треба буде вирішувати. Тут є досить широкий спектр засобів: від специфічно виховних до власне дидактичних, які починаються з виявлення у кожному навчальному предметі потенцій світоглядного та морального характеру. Слід пам'ятати, що

ми живемо і діємо у період глибинної перебудови типів економічної діяльності, що тягне за собою суттєві духовні перетворювання, докорінну перебудову всієї ієрархії мотивації. На вершині перебудови перебувають студенти-економісти, для яких необхідне усвідомлення допустимості, виправданості своєї діяльності з погляду існуючих етичних цінностей, необхідне розуміння форм поєднання дійової моралі з професійною діяльністю. Крім цього, необхідна корекція освітніх програм з економічних дисциплін, яка дозволить закласти фундамент здорового стабільного суспільства, бо одне тільки вивчення законів економіки, написання курсової роботи з методики її викладання не гарантують ні людині, ні суспільству блага, бо вони не опочуттєвлені, не гармонізовані єдністю душі та інтелекту.

О. П. ДМИТРЕНКО, ст. викладач кафедри німецької мови КНЕУ

**РОЛЬ ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧОГО АСПЕКТУ
У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
(на матеріалі сучасної німецької мови)**

Комунікативна компетенція як кінцевий результат вивчення будь-якої іноземної мови передбачає не лише оволодіння відповідною мовною компетенцією, а й засвоєння колосальної позамовної інформації, такої необхідної для адекватного спілкування та взаєморозуміння. Засвоєння позамовної інформації неможливе без принципової тотожності основних відомостей про навколишню дійсність у комунікантів. Помітні відмінності у запасі цих відомостей у носіїв різних мов визначаються різними матеріальними та духовними умовами існування відповідних народів і країн, особливостями їхньої історії, культури, суспільно-економічного устрою, політичної системи. Звідси — нагальна потреба глибоких знань специфіки країни або країн, мова або мови яких вивчаються. Як відомо, існує два способи засвоєння позамовної інформації:

1. *Тематичний*, за яким дані історії, географії, державного устрою, культури та інших аспектів систематизуються за відповідними темами і повідомляються студентам.

2. *Філологічний*, за яким країнознавча інформація одержується студентами із самих іноземномовних структур — слів, словосполучень, фразеологічних одиниць, речень, фрагментів текстів та цілих текстів із творів художньої літератури та публіцистики, які зовсім не стосуються країнознавчої проблематики. Отже, філологічний спосіб впливає з конкретних одиниць іноземної мови і реалізується виключно в процесі навчання мовлення